

Az én rendszerváltásom 4.

Levelek az önkormányzatról 3.

A működőképes önkormányzat belső feltételei

„Ország és táj, nemzeti politika és csoportélet, tervgazdaság és egyéni kezdeményezés... nem ellentétek; az alárendelt dolgok viszonylagos önkormányzata nélkül sem sejtek és szervezet, sem tagok és társadalom nem ALKOTHATNAK □ magasabb fajta szerves életet.” (Németh László: Marxizmus és szocializmus, 1934.)

A működőképes önkormányzat belső feltétele az egészséges közösségi élet. Amíg a társadalom kívülről szervezett, addig a közösség spontán módon, belülről szerveződő intézményrendszere az emberi létnek. A kettő nem létezhet egymás nélkül, s nem is téveszthető össze. A pártállam évtizedei az újra szervezett társadalom nevében minden szinten igyekeztek a közösséget felszámolni, pedig már középkori földesuraink, s az akkori államhatalom és egyház is tisztában volt azzal, hogy ezekre építeni kell, fel kell őket használni, de nem szabad eleven életüket korlátozni.

A közösség ugyanis nem más, mint az egyéni emberi élet közvetlen társadalmi burka, amelyben az egyes ember (bármilyen szintű is legyen) védelmet talál, s kibontakoztatja képességeit a nagyobb és szervezett társadalom javára. Társadalom, önkormányzat csakis erre épülhet.

Hogy ennek lényegét megérthessük, vegyük a legismertebbet szemügyre, az úgynevezett faluközösséget. A faluközösség maga valójában nem is létezik, értelmét akkor nyeri el, amidőn a külső hatalom (földesúr, állam) beleavatkozik a közösségi életbe, s megszervezi azt saját céljaira (bírák, jegyzők). A faluközösség az egyén számára ugyanis túl tág fogalom, túl nagy terjedelmű ahhoz, hogy minden rendű és rangú ember (a gyermektől az öregekig, a szerényebb képességűtől a kiemelkedő egyéniségig) átláthassa. Maga az egyes ember korától és képességeitől függően ennél kisebb közösségben tud csak létezni (család, gyermek, ifjúkori vagy felnőttkori közösségek: legény-, leánybandák, munkacsoportok, szokások, rítusok lebonyolítására létrejött szervezetek, stb.). Egy gyermekközösség 3-4 fő lehet legfeljebb, az ifjak serege sem nagyobb 6-8 főnél, ha ennél több fiatal van akkor már 2-3 bandára osztódik az ifjúság. Az egyénnek keretet adó közösség tehát mindig belátható, emberi méretű kell hogy legyen.

Az igazi közösség mindig komplex jellegű, ami azt jelenti, hogy az együtt felnövők egész életükben mindent tudnak mindenkiről, s ez kötelességeket ró rájuk, szabályozza magatartásukat, s minduntalan megerősítik összetartozásukat halálukig (keresztkomák lesznek, egymást segítik munkában, egymás sírját is ők ássák meg, stb.).

Mivel a közösség természetes jellegű, ez állandóságot is biztosít, s szinte időtlenséget kölcsönöz neki. Hiszen ha eléri valaki a megfelelő kort, tagja lehet a különböző csoportoknak vagy eleve beleszületik (családi vagy utca- és falu-részközösség).

Az egyén és közösség viszonya a közösség irányításában és vezetésében is jól megmutatkozik. Volt minden kisebb közösségnek vezéregyénisége, akit mindenki elismert szervezőkészsége, rátermettsége alapján. Ám a komplex közösség sokféle tevékenységet bonyolított le, s teljes életet élt, ezért szinte mindenki időlegesen vezető szerephez juthatott, ha olyanról volt szó, amihez például ő értett a legjobban. Ha nehéz terhet kellett emelni, a legerősebb, ha éneket kezdeni, a legjobb hangú, ha munkaszerződést kötni, a legrátermettebb irányított, s nem az általánosan elismert vezető. A funkció nem merevedett meg, s mindenki szóhoz jutott, érezte, hogy igazán szükség van rá a csapatban.

Az így kialakult természetes közösségeket már az önkormányzatnak (faluközösségnek) könnyű volt mozgatni; hol azonos társadalmi szintű embereket (gazdák, kubikosok, gyalogmunkások) hívott össze, bízott meg egy-egy feladat elvégzésével, anélkül, hogy a részletekbe beleszólt volna.

Falvainkban, főként mezővárosainkban, a múlt század hatvanas éveitől kezdve alapszabállyal rendelkező körök, egyletek, társulatok alakultak, amelyek szervezetileg átvették a falu Mária Terézia kialakította tisztségeit (itt: elnök, jegyző, testület), ám működésüket tekintve megtartották a közösségi elvet, s életképes, az önkormányzat segítő, modern falusi intézményrendszert alkottak.

(Folytatjuk)

Az én rendszerváltásom 4. A működőképes önkormányzat belső feltételei

Írta: Szabó László

2012. március 09. péntek, 10:04 - Módosítás: 2018. április 03. kedd, 19:15

Szolnok, Új Néplap, 1990. augusztus 27.